

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нің Дээди

Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

110 муң тонна тарааны Төрөөн чуртка бээри — Тываның тараажыларының алдарлыг херээ!

Дуун беш шакка чедир республиканың ажил-агыйлары курунеге 83.335 тонна тарааны саткан, ол болза планның 75,7 хуузу-дур. Районнар аайы-биле мындыг болган:

Районнар	Планы (тонна)	Сатканы (тонна)	Хуузу
ТАҢДЫ	59000	40151	68,1
БИИ-ХЕМ	13000	7193	55,3
КАА-ХЕМ	27000	25299	93,7
УЛУГ-ХЕМ	5580	3403	61,0
ЧӨӨН-ХЕМЧИК	4940	1358	27,5
БАЙ-ТАЙГА	130	163	125,3
КЫЗЫЛ	5000	5153	103,1
БАРЫН-ХЕМЧИК	1300	609	46,8

Миллион рубльдин немелде төлевири

Курунеге тараа садарының быжыг планын күөсөдип, пландан ажыр тараа дужаап, боттарына алган социалисттик хүлээлгелерин күөсөдип турар колхозтар болгаш совхозтарның саны республикада хүн бүр көлүөн турар. Сентябрь 26-га чедир пландан ажыр 25 муң тонна тараа садан алдыган, азы садан алыр өрткөккө 50 хууну ажил-агыйларга немей төлөни миллион рубль ашкан.

Кызыл хоорай Совединиң «Кок-Тей» совхозу (директору А. И. Ломасов) контрактация керээзин баугаар планын республикада бир дугаарында — сентябрь 10-да күөсөдип, пландан ажыр тараа садарын үрүсүчүлөп турар. Сентябрь 26-га чедир ол ажил-агый 1200 тонна планын 1886 тонна чедирин, тоннада 55 рубль өрткөккө 50 хууну немей, шунту 103 муң рубльди алган.

Оз ышкат Таңды райоңда «Коммунизмниң херети» колхоз 950 тонна контрактация керээзин хуусаа бетинде күөсөдип, планында 2170 тонна ажи шынарды кызыл-тасты немей садан, социалисттик хүлээлгезин ажырап, ол дээш колхоз 119 муң рубльдин 50 хууну немелде төлевири алган.

Ындыг ажил-агыйлар Каа-Хем райоңда хой. Чижээ, «Ленинчи орук» колхоз 1200 тонна контрактация керээзин күөсөдип, пландан ажыр тараа садарын күөсөдип, тоннада 165 рубль кылдыр, шунту 352.605 рубльди күөсөдип алган. «Совет Тыва», «Сукпан» совхозтар курунеге тараа дужаалас. Оларның шөлдеринде бо чымын эки дүжүттү өстүргөн. Боттарының бар аргаларын санап көргөш, ук ажил-агыйлар тус-тузунда 1506, 1232 тонна тарааны куруне шыжамырына күөсөдүп, Оларның дужааган байтайгы тонна тараанын күөсөдүп өрткөккө 50 хууну немей төлөп берген.

Утунде көрүскөн чижестерден алган көргөш, ажил-агыйларга пландан ажыр тараа садары экономика талазы-биле кайы бир ажыкты болдыртп-дир.

Д. ДЕЕВ, республиканың тараа продуктулар бугуруга эргелелиниң начальниги.

Ажаал алышыкын — шалыгыты өрөөнү

Кур чер совхозунун шөлдеринде

Тараалаң Таңдының кур чер совхозу — «Тийлекте» районда ууз ажил-агыйларының бирээзи. Совхозтук бригадаларында тараажылар чагай дүжүттү чидир чокка ажаап ол, бүгү-өйлөлдүк көдө ажил-агый ажалдыкчаларының хүлүгүгө үктүштүр планын онаалдаш 18 муң тонна тарааны куруне шыжамырына уура дөш, күөсөдүп, ажалдык ажалдан турарлар. Ол хаймышыкының ажил-иште чамдык муракчы кижилер-биле тапжыалынар.

«ТИЙЛЕГЕНИ» ТИЙЛЕКЧИЗИ

Дуун четпей чорда агаарың байдалы баксырап келген. Доозунуң хаткы соонда суг чаз болгаш быскан хар чаапкан. Дегем шөлдү кежидир одуруугай шүүлкөн төвчелерин, шид дег аргы тарааны бастырып чорук өргөн комбайнлар дөстөй бергенер. Комбайнерлер дээринч соонче көрүп, домдуааны аршынардык иден кезек када чоруур дөөн чок турганар. Кудайның кылым дөдөө келген. Көстүл-ле турган ол тарааны бастырап асос комбайнерлер бригады төптөтө киргенеринер.

Алды дугаар бригадынң төвү, Механизаторлар турар дегем өкөөдүн хайлардык дүлөөлгөдөр болгаш киргүзүлдөрүн көсү кылдыр бириктир-леп. Олардың аралында кылды ажил-иште орай дүлүк шөл-балак дөг тода шөрдү тур. Ону соңурган помпугурууска «Өрткөк» он тугуунда 510 гектар черин тараанын тапжы-чалып киргизип, совхозта бирин черин алган комбайнер Кызыл-оол Ооржак» деп бижээни болду.

Комбайнер бүрүч соонда 320 гектар черин тараанын кестирер нормалды, Кызыл-оол Бүрүчүк юбилейин чыла-да 800 га черин тараанын кестирер социалисттик хүлээл-шүлүзүн тапжычалап алган. Ам чүгө 370 гектар черинч тапжычалап бастырап арткан. Илчанын дээр чударыраа дө-дөлдү турарына бо-дур. Ажык хүн боор болды чыгыс-де хүн доозунар улус-тур бис ийне — деп, Ооржак чуталады.

— Шай-шай, Бүрүчүк. Чыгыс-де хүн кестир-деп, анык эр үзе ширди.

Алдыгы механизаторлар айткан, Ооржак уламчыла-лап, анык эр үзе ширди.

— Бо эңирер турда, хүнда чөпүрөс бо. Эңиреринч азевооунуң удурткучуу Михаил Монгуш бола болгай — деп, тайымыралды. — Бо оол-лар база бистин совхозтук шүлүзүн тапжычалап алган.

Ак халаттыг, анык кыс тур. Амааның чөпчүк кылдырып Александровна-даа амалдык болду. Ам канчаар, амалы кыска чуталадым:

— Чөп дөш, четтирдвис, дүмкэй. Александровнага база дөмчүлүк кирчүр.

— Бодуму бодум дөмчүр болгай-деп мен ийле — дигет, хүлүзүрүм.

Бригадынң новыры Светлана Александровна Ховалдайың тараажылар күөсөдүп, айна-ла Александровна дөр чүвө-дир. Ол анык кыс инда ажалдан турар кижилерни эки шынардык шылтан чөп-өр-бөдө чөмгөр, хүндү-көдн чөпчүл алган. Оон дуза-

«ЧЕТТИРДИВИС, АЛЕКСАНДРОВНА!»

Алдыгы бригадынң тараажыларының столовазы. Чөмөнтөп кижилер бүрүч-ле чөм кылдыр өрөөдүн соңургазын бижылаш.

«Четтирдвис, Александровна!» дөш үтүгү турар болду. Бистер баа-ла оон чөмгөр улусга таарыпкан бис. Чагай чыгыш бога аймаалып кылган, сметанынч муну бөз ийне дугаарың, амданың компот-ту чоюган алган, азы-чөмчү чөдө-да аршин көрбөткөс Александровнага четтиргө-нөткө эш-өрөөчү мурундак сөгөт кээр дөш көөсөккө чөдө бердим.

— Бистин бригадамыста муракчылар хой. Оларга О. Начы-оол, Х. Хемер-оол болгаш өскөдөр-даа тамаарып-тырып болду. Бригада дин-тизи-биле 3000 гектар черинч тараанын кестирер турган.

Ажык хүн боор болды чыгыс-де хүн доозунар улус-тур бис ийне — деп, Ооржак чуталады.

— Шай-шай, Бүрүчүк. Чыгыс-де хүн кестир-деп, анык эр үзе ширди.

Алдыгы механизаторлар айткан, Ооржак уламчыла-лап, анык эр үзе ширди.

— Бо эңирер турда, хүнда чөпүрөс бо. Эңиреринч азевооунуң удурткучуу Михаил Монгуш бола болгай — деп, тайымыралды. — Бо оол-лар база бистин совхозтук шүлүзүн тапжычалап алган.

Ак халаттыг, анык кыс тур. Амааның чөпчүк кылдырып Александровна-даа амалдык болду. Ам канчаар, амалы кыска чуталадым:

— Чөп дөш, четтирдвис, дүмкэй. Александровнага база дөмчүлүк кирчүр.

— Бодуму бодум дөмчүр болгай-деп мен ийле — дигет, хүлүзүрүм.

Бригадынң новыры Светлана Александровна Ховалдайың тараажылар күөсөдүп, айна-ла Александровна дөр чүвө-дир. Ол анык кыс инда ажалдан турар кижилерни эки шынардык шылтан чөп-өр-бөдө чөмгөр, хүндү-көдн чөпчүл алган. Оон дуза-

Ажык хүн боор болды чыгыс-де хүн доозунар улус-тур бис ийне — деп, Ооржак чуталады.

— Шай-шай, Бүрүчүк. Чыгыс-де хүн кестир-деп, анык эр үзе ширди.

Алдыгы механизаторлар айткан, Ооржак уламчыла-лап, анык эр үзе ширди.

— Бо эңирер турда, хүнда чөпүрөс бо. Эңиреринч азевооунуң удурткучуу Михаил Монгуш бола болгай — деп, тайымыралды. — Бо оол-лар база бистин совхозтук шүлүзүн тапжычалап алган.

Ак халаттыг, анык кыс тур. Амааның чөпчүк кылдырып Александровна-даа амалдык болду. Ам канчаар, амалы кыска чуталадым:

— Чөп дөш, четтирдвис, дүмкэй. Александровнага база дөмчүлүк кирчүр.

— Бодуму бодум дөмчүр болгай-деп мен ийле — дигет, хүлүзүрүм.

Бригадынң новыры Светлана Александровна Ховалдайың тараажылар күөсөдүп, айна-ла Александровна дөр чүвө-дир. Ол анык кыс инда ажалдан турар кижилерни эки шынардык шылтан чөп-өр-бөдө чөмгөр, хүндү-көдн чөпчүл алган. Оон дуза-

Ажык хүн боор болды чыгыс-де хүн доозунар улус-тур бис ийне — деп, Ооржак чуталады.

— Шай-шай, Бүрүчүк. Чыгыс-де хүн кестир-деп, анык эр үзе ширди.

Алдыгы механизаторлар айткан, Ооржак уламчыла-лап, анык эр үзе ширди.

— Бо эңирер турда, хүнда чөпүрөс бо. Эңиреринч азевооунуң удурткучуу Михаил Монгуш бола болгай — деп, тайымыралды. — Бо оол-лар база бистин совхозтук шүлүзүн тапжычалап алган.

Ак халаттыг, анык кыс тур. Амааның чөпчүк кылдырып Александровна-даа амалдык болду. Ам канчаар, амалы кыска чуталадым:

— Чөп дөш, четтирдвис, дүмкэй. Александровнага база дөмчүлүк кирчүр.

— Бодуму бодум дөмчүр болгай-деп мен ийле — дигет, хүлүзүрүм.

Бригадынң новыры Светлана Александровна Ховалдайың тараажылар күөсөдүп, айна-ла Александровна дөр чүвө-дир. Ол анык кыс инда ажалдан турар кижилерни эки шынардык шылтан чөп-өр-бөдө чөмгөр, хүндү-көдн чөпчүл алган. Оон дуза-

Ажык хүн боор болды чыгыс-де хүн доозунар улус-тур бис ийне — деп, Ооржак чуталады.

— Шай-шай, Бүрүчүк. Чыгыс-де хүн кестир-деп, анык эр үзе ширди.

Алдыгы механизаторлар айткан, Ооржак уламчыла-лап, анык эр үзе ширди.

— Бо эңирер турда, хүнда чөпүрөс бо. Эңиреринч азевооунуң удурткучуу Михаил Монгуш бола болгай — деп, тайымыралды. — Бо оол-лар база бистин совхозтук шүлүзүн тапжычалап алган.

Ак халаттыг, анык кыс тур. Амааның чөпчүк кылдырып Александровна-даа амалдык болду. Ам канчаар, амалы кыска чуталадым:

— Чөп дөш, четтирдвис, дүмкэй. Александровнага база дөмчүлүк кирчүр.

— Бодуму бодум дөмчүр болгай-деп мен ийле — дигет, хүлүзүрүм.

Бригадынң новыры Светлана Александровна Ховалдайың тараажылар күөсөдүп, айна-ла Александровна дөр чүвө-дир. Ол анык кыс инда ажалдан турар кижилерни эки шынардык шылтан чөп-өр-бөдө чөмгөр, хүндү-көдн чөпчүл алган. Оон дуза-

Ажык хүн боор болды чыгыс-де хүн доозунар улус-тур бис ийне — деп, Ооржак чуталады.

— Шай-шай, Бүрүчүк. Чыгыс-де хүн кестир-деп, анык эр үзе ширди.

Алдыгы механизаторлар айткан, Ооржак уламчыла-лап, анык эр үзе ширди.

Кызылдың автосептелге заводунда душаалагы Иван Гребешников — муракчы ажалчы. Ол айна-бу металл кылдыгылар, автомашинаның кестерин, бедирлерин газ-биле болгаш электри-биле душаалап, ажалга ак сеткидини, харысаалгалын, жергелдини көргүзүп турар.

ЧУРУКТА: И. Я. Гребешников. А. МЕЛЬНИКОВТУҢ ФОТОУ.

Партия организацияларында

Күскү хүннерин ажил-ижи

С. Ф. Молчаев Новосибирскке келген доран-на Куш-воже телефонлаан.

— Тараа өсөөткөн баштайгы колонна катчалды? — деп, райкомдун декүриймывдан айттырар.

— Үчүлө бүтү, колонна-даа чөднө кезди, Сергей Федорович дөш харым дымчалган. Молчаев харым дымчалган. Олар-ның мурамынч бижымы болган ажил-агый дүжү эвөө-да бол, тараа дүжүдү оон өстүрүп алдыр ажалк чымын-чык болган. Он колхоз ху-дунда көзүвүзүн сан чок ку-дунга өртүзүлүрүмде тур-густунап. Шанварар тара-ны хөмелер-биле өсөөтүп тур-ган. Ол-даа канчаар, чогуу үчүлө эргөккөн дөр болгай. Районга тараа кезе-рин, оон соонда бастырап баштай-ла ол ажил-агыйнч колхозчулары эргөккөн. Район товуну, элеваторга чедирин бөр тараа өсөөткөн баштай-гы пронааны база олар чо-руткан.

Партияның Кушво райо-мунун бирок секретары Молчаев Новосибирскке келген, областтын партия, ажил-агый активиниң хуралына бар дөш, оон эгелөөрүнч ирак мурунда-ла олар болгаш балет театрына чорутуш.

Сентябрьда болган ол ху-ралга киришкенер оуну үч-үлө бодол чорутур. СЭКП ТК-ның Чингиз секретары Д. И. Бржекин оларга түвө чуталаан. Партияның район комитеттериниң секретары-ның, ол кирилдерин бөдир сорулганы күөсөдип турары-ны, оларга бөдир бугурунч партияның көргүсөдүп дү-жүлүк чорутуу чымын сөстө-рий ол чуталаан.

Районун улуг эвес Кушво хоорайның күдүмчү бургуу Сергей Федорович таары, секретары болгаш депутат хү-лөөлгөдөрүн күөсөдип чоран айна-биле барык бажык бур-гуну кирген. Кушвога кел-гөш, оон чымынч чыгартып турган. Бажычында-лаа кир-бөй, доран райкомга чөдө бөзгө, оуну бөрү кескүгүнө-дөр, колхоз, совхозтарның парткомдар секретарлары маанай турган. Оон чуталаан шылдыдым күөсөдүп чоруттар.

Дүжүттү шылдык болган чөд-чөмчүл чок ажаап алдыр эргө-көк чутула деп, партия бисте, сибиряктерин кымын турар-дыр, өштер. Чагай дүжүттү өстүрүп алганымы — биске чоргарал-дыр. Оуну шынардыг ажаап алдыр — бистин хүлээлгезинч ден-мичан райком секретары чү-галаан.

Молчаев ол өрөөкө олу-р-ганыны эргөдир дөргөн. Ол кижилеринч мак бижир. Райком секретары, рай-совет куускомунун даргасы болгаш оон орадакчылары, партия райкомунун кылдыс ар-гелөкчилери, колхоз, совхоз-тарның партия удурткучулары — олар шунту ам дүжүт ажал алдырың болгаш тараа белектериниң шылдык ажалдар шылдык кескүгүнө-дөр.

Партияның Кушво райо-мунун ажалы кижилер-биле дөш харым дымчалган. Молчаев харым дымчалган. Олар-ның мурамынч бижымы болган ажил-агый дүжү эвөө-да бол, тараа дүжүдү оон өстүрүп алдыр ажалк чымын-чык болган. Он колхоз ху-дунда көзүвүзүн сан чок ку-дунга өртүзүлүрүмде тур-густунап. Шанварар тара-ны хөмелер-биле өсөөтүп тур-ган. Ол-даа канчаар, чогуу үчүлө эргөккөн дөр болгай. Районга тараа кезе-рин, оон соонда бастырап баштай-ла ол ажил-агыйнч колхозчулары эргөккөн. Район товуну, элеваторга чедирин бөр тараа өсөөткөн баштай-гы пронааны база олар чо-руткан.

Партияның Кушво райо-мунун бирок секретары Молчаев Новосибирскке келген, областтын партия, ажил-агый активиниң хуралына бар дөш, оон эгелөөрүнч ирак мурунда-ла олар болгаш балет театрына чорутуш.

Сентябрьда болган ол ху-ралга киришкенер оуну үч-үлө бодол чорутур. СЭКП ТК-ның Чингиз секретары Д. И. Бржекин оларга түвө чуталаан. Партияның район комитеттериниң секретары-ның, ол кирилдерин бөдир сорулганы күөсөдип турары-ны, оларга бөдир бугурунч партияның көргүсөдүп дү-жүлүк чорутуу чымын сөстө-рий ол чуталаан.

Районун улуг эвес Кушво хоорайның күдүмчү бургуу Сергей Федорович таары, секретары болгаш депутат хү-лөөлгөдөрүн күөсөдип чоран айна-биле барык бажык бур-гуну кирген. Кушвога кел-гөш, оон чымынч чыгартып турган. Бажычында-лаа кир-бөй, доран райкомга чөдө бөзгө, оуну бөрү кескүгүнө-дөр, колхоз, совхозтарның парткомдар секретарлары маанай турган. Оон чуталаан шылдыдым күөсөдүп чоруттар.

Дүжүттү шылдык болган чөд-чөмчүл чок ажаап алдыр эргө-көк чутула деп, партия бисте, сибиряктерин кымын турар-дыр, өштер. Чагай дүжүттү өстүрүп алганымы — биске чоргарал-дыр. Оуну шынардыг ажаап алдыр — бистин хүлээлгезинч ден-мичан райком секретары чү-галаан.

Молчаев ол өрөөкө олу-р-ганыны эргөдир дөргөн. Ол кижилеринч мак бижир. Райком секретары, рай-совет куускомунун даргасы болгаш оон орадакчылары, партия райкомунун кылдыс ар-гелөкчилери, колхоз, совхоз-тарның партия удурткучулары — олар шунту ам дүжүт ажал алдырың болгаш тараа белектериниң шылдык ажалдар шылдык кескүгүнө-дөр.

Партияның Кушво райо-мунун ажалы кижилер-биле дөш харым дымчалган. Молчаев харым дымчалган. Олар-ның мурамынч бижымы болган ажил-агый дүжү эвөө-да бол, тараа дүжүдү оон өстүрүп алдыр ажалк чымын-чык болган. Он колхоз ху-дунда көзүвүзүн сан чок ку-дунга өртүзүлүрүмде тур-густунап. Шанварар тара-ны хөмелер-биле өсөөтүп тур-ган. Ол-даа канчаар, чогуу үчүлө эргөккөн дөр болгай. Районга тараа кезе-рин, оон соонда бастырап баштай-ла ол ажил-агыйнч колхозчулары эргөккөн. Район товуну, элеваторга чедирин бөр тараа өсөөткөн баштай-гы пронааны база олар чо-руткан.

Партияның Кушво райо-мунун бирок секретары Молчаев Новосибирскке келген, областтын партия, ажил-агый активиниң хуралына бар дөш, оон эгелөөрүнч ирак мурунда-ла олар болгаш балет театрына чорутуш.

Сентябрьда болган ол ху-ралга киришкенер оуну үч-үлө бодол чорутур. СЭКП ТК-ның Чингиз секретары Д. И. Бржекин оларга түвө чуталаан. Партияның район комитеттериниң секретары-ның, ол кирилдерин бөдир сорулганы күөсөдип турары-ны, оларга бөдир бугурунч партияның көргүсөдүп дү-жүлүк чорутуу чымын сөстө-рий ол чуталаан.

Районун улуг эвес Кушво хоорайның күдүмчү бургуу Сергей Федорович таары, секретары болгаш депутат хү-лөөлгөдөрүн күөсөдип чоран айна-биле барык бажык бур-гуну кирген. Кушвога кел-гөш, оон чымынч чыгартып турган. Бажычында-лаа кир-бөй, доран райкомга чөдө бөзгө, оуну бөрү кескүгүнө-дөр, колхоз, совхозтарның парткомдар секретарлары маанай турган. Оон чуталаан шылдыдым күөсөдүп чоруттар.

Дүжүттү шылдык болган чөд-чөмчүл чок ажаап алдыр эргө-көк чутула деп, партия бисте, сибиряктерин кымын турар-дыр, өштер. Чагай дүжүттү өстүрүп алганымы — биске чоргарал-дыр. Оуну шынардыг ажаап алдыр — бистин хүлээлгезинч ден-мичан райком секретары чү-галаан.

Молчаев ол өрөөкө олу-р-ганыны эргөдир дөргөн. Ол кижилеринч мак бижир. Райком секретары, рай-совет куускомунун даргасы болгаш оон орадакчылары, партия райкомунун кылдыс ар-гелөкчилери, колхоз, совхоз-тарның партия удурткучулары — олар шунту ам дүжүт ажал алдырың болгаш тараа белектериниң шылдык ажалдар шылдык кескүгүнө-дөр.

Партияның Кушво райо-мунун ажалы кижилер-биле дөш харым дымчалган. Молчаев харым дымчалган. Олар-ның мурамынч бижымы болган ажил-агый дүжү эвөө-да бол, тараа дүжүдү оон өстүрүп алдыр ажалк чымын-чык болган. Он колхоз ху-дунда көзүвүзүн сан чок ку-дунга өртүзүлүрүмде тур-густунап. Шанварар тара-ны хөмелер-биле өсөөтүп тур-ган. Ол-даа канчаар, чогуу үчүлө эргөккөн дөр болгай. Районга тараа кезе-рин, оон соонда бастырап баштай-ла ол ажил-агыйнч колхозчулары эргөккөн. Район товуну, элеваторга чедирин бөр тараа өсөөткөн баштай-гы пронааны база олар чо-руткан.

Партияның Кушво райо-мунун бирок секретары Молчаев Новосибирскке келген, областтын партия, ажил-агый активиниң хуралына бар дөш, оон эгелөөрүнч ирак мурунда-ла олар болгаш балет театрына чорутуш.

Сентябрьда болган ол ху-ралга киришкенер оуну үч-үлө бодол чорутур. СЭКП ТК-ның Чингиз секретары Д. И. Бржекин оларга түвө чуталаан. Партияның район комитеттериниң секретары-ның, ол кирил

85 миллион пассажирлер

Хамааты ужал чүзү чүрттүд узус ажил-агымның чууга алдыры апарган. Аэрофлоттун агаар орунун узуну ам 770 муң километр алып турар. Бо чылын самолёттар болган вертолёттар 85 миллион пассажирлерин өртүрүт.

СССР-нің хамааты ужал чүзүчү министри В. П. Бугаев СЭТА-ның корреспондентин биле бессааттык ол дугайын дымнактап, аэрофлоттун хуң бүрдө күш-ажыгыт амыдыралының база оң хөгжүдөсүнүн перспективаларының дугайын чуугаалаан.

Ам аэрофлоттун пассажирлер өртүрүт хемчээли тижесибиле ирак черлерге дембурдуктун пассажирлер өртүрүт хемчээлинин 40 хуузун болуп турар азы талай болган хем транспорттун денпээрге 10 каттап хой. А бир эвес Москва — Владивосток алы Москва — Хабаровск ишкан дымнакшынын алыр болдувуса, самолёттар манаа боедилерге болаарга пассажирлерин дөрт каттап хойну өртүрүт турар.

Ол черде ындыг болуп ужурут-лаа. Хамааты ужал чүзүчү ИЛ-62 болган ТУ-154 дөң ишкан аар чүзү өртүрүт реактивтун самолёттары алган. Чижээлээрге, ИЛ-62 163 кижини өртүрүт болган өн шакта дүргөни 900 километр. Аэрофлоттун ишкни агаар орунун билеттеринин өртөө делегейде эң-не чык болуп турар. Сөөлү 15 чыл дүргүзүндө ол ийн каттап кудулаан.

КУСТУҢ ТЫНЫЖЫ

Октябрьның баштайгы чартыгында СССР-нің Европа кеңозтоо нурусулайында чылыг: мурдуу областарга 20—25 градус, дүмө — 6—11 градус чедир чылыг болур. Ортак куржага — хүдүс 11—16, дүмө — 3—9 градус чедир чылыг турар (аймык эгезинде болган баштайгы он хонуктун ортак дөңөндө 1—3 градус чедир донаттап соор). Соңу областарга 0 градустан 10 градус чылыгында чедир агаар байдалы өскөрдүр (дүмө 10 градус чедир соор, 2 градус хире чылыр).

Аймык ийги чартыгында кодууула-ла соок болур: мурдуу районнарга хүдүс чылуу 7—12 градус чедир кууулар, дүмө — 2 градус чылыр. Тон куржага — хүдүс 1—6 градус чылыр, дүмө — 3 градус соок болур. Тон куржага — хүдүс 1—6 градус чылыр, дүмө — 3 градус соок болур. Тон куржага — хүдүс 1—6 градус чылыр, дүмө — 3 градус соок болур.

Ийги беш хонукта болган үшкү он хонукта мурдуу районнарга элөөн чыкстар. Тон районнарга үшкү беш хонукта, октябрь 17—18-те болган соолук беш хонукта харам чыкстар, чамдык черлерге донат болуп баа магат болот. Соңу районнарга хар баштайгы он хонуктун ортан үезинде болган үшкү он хонукта чыкстар. Аймык соолукредер апаа ол харам чыкстар чык.

КӨРҮЛДЕГЕ БЕЛЕТКЕЛ

Көдөңнүк бот-тымырлар урай чүтү коллективтеринин өртүрүтүлгүлөрүн ийги элөөн уз дауас эгезээр. Апаа чедикшияныг киркир дөңш Бай-Тайга районун «Мурвачык» колхозунун бот-тымырлар урай чүтү бот-тымырлар киркирчилер батым иштен хостуг шаптарында белеткед ажалыа чорудуң өгөдөө. Шуйнуд кодоо клаууулаа ыр-шоор, музика үнү үзүлбестээ.

С. ТАС-ООЛ

чынгыс хун дургузунда өөртүтү турар. Авиатранспорт чамдык районнарга кол черин ээлеп турар. Чижээлээрге, Якутияда самолёттар болган өөртүрүтү чылдын-на республиканын бүтү чурттакты чоңунга болаарга ийн каттап хой пассажирлерин өртүрүт турар.

Чурттар аразының агаар орун канчаар сайырааныл? — Аэрофлоттун делегейин авиасоциалистарында ол улуг деп санап турар. Делегейин агаар транспорттун бүтү өртүрүтү чүзүвүн дөрттүң бир кезээ оон үлүгүшө оонаажыл турар. СССР-нің тускай дөңгөктеринг самолёттары Европаны, Азияны, Африканын болган Американын 63 чурттарынын аэропорттарында хонуп турар. Чурттар аразының агаар орунун ийги узуну 200 муң километр чедип турар.

Австралияда болган ол ишкан база Африка, Мурдуу Американы чамдык чурттарында маршруттары ажалыа чорудуп турар. Чоокку үезде Лондон — Москва — Ташкент — Сингапур — Гонконг — Токио — Москва — Лондон ден маршрутка совет самолёттар долганлар ужурап аргалып алаар.

— Аэрофлоттун ап турар чаа техниказының дугайын чуугаалап нөрүрөм?

— Бо чылын бис ТУ-154 деп самолётту ажалдаа кийрген бис. Апаа 150 пасса-

жир оларар, оон шакта дүргөни 950 километр. Моон соңгаар ол ортумак хемчээлиг агаар орунуга кол самолёт болуп болган хоочун ТУ-104, ИЛ-18 самолёттары солуттар.

ИЛ-62 дилтер аразының агаар оруктары-биле ужудул турар. Ол самолёттун модернизацыйа хевирин кылып тургускан болган агаар оруунуң үезинде белеткен турар. Ол каала-лаа хонмай И муң ажалы километрин ужуп өртөр аргалыг. Ол чорук ишкни болган чурттар аразына чаа узун оруктары ажалар аргалык бээр.

Тус черин агаар оруктарына ужал реактивтун ЯБ-40 деп самолёт база бир чаа чүзү болуп. Ол оон баштайгы хевиринге болаарга апаа хой кижиге оларар, ол хари укта 40 пассажирин олуртуптар аргалыг.

Бо беш чылда чурттуң агаар орунуга үндөп дүргөн ужал ТУ-144 деп лайнер ужурут аргалыг. Ол самолётка 150 пассажирлер олурары көндүлүк. Оон дүргөн шакта 2.500 километр.

Бир эвес ираккы келир үезде перспективаны алып болуу-вуса, 350 болган оон-лаа хой кижиге олурар самолёт — аэробустары шигезилип алыры көрдүңүп турар. Хой пассажирлеринг маршруттарга кижиге лайнерлерин ужурады экономика талашы-биле дыка ажалыг болуп. Чижээлээрге, Москва биле Ленинградты,

Киевти, Ташкентти, Кавказтын болган Крымны Кара далай эрини тузутуптур турар агаар оруктарына ТУ-144-тү ажалыа дыка таарымчалыг болуп.

Ужурушкунарының доктаамал болурунга болган пассажирлер хандырылгалы акжигеринге чаа техниканы оона ажалыа турар. Магистральдык оруктарга самолётка оларда автоматтыг системаны ажалыа турар.

Москвада «Сирена-1» деп автоматтыктың система ажалыа аргалыг. Ол дөңгөк самолёттарга хостуг болган магистраль каан олурттары, салыккан билеттери, самолёттун ужал шактын, оруктун хемчээли «саятты» алып бүтүн санада-шигерипилг компекс-тир. Чоокку келир үезде «Сирена-1»-нин дугайы-биле чурт иштинге авиабилеттерин садарын төңчүдери ботталар.

Бедик мергежилдик, бодунун херезинге бердинген агаар корабльерин черге белеткен, ужурушкунары башкарып, пассажирлерин хандырып турар специалистерин ажалыа херезинге бистип, бүтү чедикшияны-биле холбошкан деп, министр таанымалаан. Секи беш чылдын оонаалганын чедикшияныг күөсеткени дөңш база хамааты Ужал чүзүдү хөгжүдериңе узул узун киргизген дөңш ийн бүтүн чартык мундан ажал авиациялактары Совет Эволюцияны өрдөнерин болган медальдары биле шаянаткан. Эң-не оона шигезилген Бун-ажыктын Маалыры атты тыкыскаан.

Чоокта чаа Мюнхенге болуп өрткөң XX Олимпий оюнарының үезинде хол бөмбүчүлүк маргыдалары артып турган тускай бажын чыныгы эң-не хой соңуурагычлар чыгып турган. Ол дөңгөк спортпаалык кирер билет тыкпааннар-дыр. Маргыдалыны көркөмөстөрүн апаа ындыг хой чыгып турганы таарымчалык эвес. Соолуг санаашкың баугаар алтыра, хол бөмбүчү делегейде эң-не неңтөрөө, сурагалаан оон болуп турар, оон ойнап турарының саям 40 миллион ажалыг.

Бистин спортпаалыкты Олимпнадага чедикшияны анын-бүрү садыкжыларың бажын садыкжыларың чарлаа кылдыр ажалыаар бир ажал аргалы болуп турар. Алдарыг гимнасттар Турни-

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

Спорт

ОЛИМПДИЙ ОЮНАРЫНЫҢ ҮЕЗИНДЕ БОЛУШКУННАР

Советтер чуртунун кызыл туугу даштык стадионга эң баштай 1923 чылда Швецияга чыбыштыгдыр көдүрүп үлдүгөн. Билчээрда РСФСР биле Швециянык бүт бөмбүчүлүк командазынын ужуражылаа Халыктын стадионунга болуп турган. Оон үезинде ийн чурттуң туугу чөпшөр ужуражы турга-ла оон чөпшөр бөстөин турган. Билчээрда бөстөин төлөөкчилериниң шыңгымы неген турган, Советтер чуртунун кызыл туугу стадионга көдүрерин чедип алган. Кызыл туку Совет Россиянык команданын капитаны болган комсоругу Петр Артемьев чажыды-биле, хөйлөшкөн иштинге, херезин догандар ораанып алган, шыңгыаары артырген.

Ол дугайын Олимпий оюнарының аалчымы боон чөпшөр сурагалы пратар Анатолий Акимов корреспонденттерге чуугаалап берген.

Чоокта чаа Мюнхенге болуп өрткөң XX Олимпий оюнарының үезинде хол бөмбүчүлүк маргыдалары артып турган тускай бажын чыныгы эң-не хой соңуурагычлар чыгып турган. Ол дөңгөк спортпаалык кирер билет тыкпааннар-дыр. Маргыдалыны көркөмөстөрүн апаа ындыг хой чыгып турганы таарымчалык эвес. Соолуг санаашкың баугаар алтыра, хол бөмбүчү делегейде эң-не неңтөрөө, сурагалаан оон болуп турар, оон ойнап турарының саям 40 миллион ажалыг.

Бистин спортпаалыкты Олимпнадага чедикшияны анын-бүрү садыкжыларың бажын садыкжыларың чарлаа кылдыр ажалыаар бир ажал аргалы болуп турар. Алдарыг гимнасттар Турни-

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

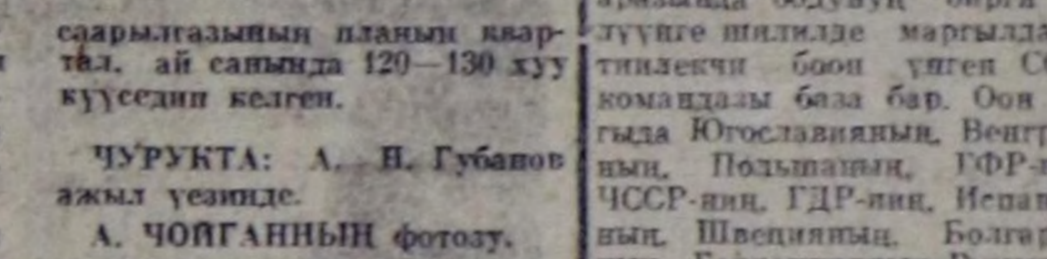
А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

А. Н. Губанов садыг ажалыаан ам барык дөңш чыл болган. Ол ам Бун-Хем районун Арикан суурда амыч-чөм магазининде магтаалдыг ажалдып турар.

ДОКТААМАЛ ЭВЕС

Солуннарың болган журналардың совет кидиге агаар дег чууга апарганы оларын билгилени, култураларын улам-на бөдөңнөп балдыкпап турар. Мындыг турбу-же, почта таратылганы чамдык черлерде ийги чергенин айтыры кылдыр көрдүңүп турары хараданчыг.

О. Шынаа—Тес-Хем районун төвүндөн дыка ирак. Чер аразы херин болгандаа чүве ийикке, бистин малчыныры-вын чыгып алган солуннары болган журналарын чамдыкта элөөн үезде албайн баргылар. Бир эвес узуртулганы акжиген, почтаны калдардан негелдени дыктык болга черин ираа чылда-ган болот турган.

Бистин салбырын төвү Деспенден хойжуларга почта чедирегени база доктаамал эвес, а чамдыкта айда чүдө ийн, хариң чаңгыс бөзия бар-

Хемчикти кежир

Чөвн-Хемчик районун Ленин аттыг колхоз Хемчик хемни кежилер көвүрүгүнү тузуп алган. Хемчяктын ол-бо талаанында малчынарга, суурларын чурттакчыларына чаа көвүрүт шык-ла таарымчалыг болуп турар.

М. СЫГЫР-ООЛ.

ХЕМЧИК ХЕМНИҢ ЭРИИНДЕ. С. ФЕОНТИСТОВТУҢ ФОТОЗЮУ.

СПОРТЧУ МЕДЭЭЛЕР

ШЫДЫРАА СКОПЛЕ. (СЭТА). Делегейин хөл-шыдыраа олимпнада-агаар аалды, монгул болган хүдөр медальдар дөңш үзүдө маргыдалаа кирер ужурут 16 командазынын 14-тү билингип апаргал. Оларын ажалда болууну бирги бөдүңгө шигизде маргыдалаа тылгачи боон үлгөң СССР командасын ала бар. Оон алдыга Югославияны, Венгрияны, ЧССР-ин, ГДР-ин, Испанияны, Швецияны, Болгарияны, Голландияны, Румынияны болган АКШ-тын шигизде командилары шүдө ой-шапкыларга киркир. Билчээрда Аргентинаны, Иславандияны, Перуну болган Швейцариянык шигиздечелер артык ийн черин элөөн, шүдө ой-шапкыга кирер эрге дөңш демлекчи турар.

ХОККЕИ МОСКВА. (СЭТА). СССР-ин шигиздек команданы биле Кавказдын эң шымыр

МААДЫРЛАРГА ТУРАСКААЛ

Интереситерден болган ак-гвардеецтерден Амурда-Николаевскини хостааның хуандан боор 50 чыл болган. Совет эрге-чагырамың тылгачи дөңш амы-тынды берген демлекчилик тураускаады ол хунге таарымчыл ажалыаан 136 мадырларын ажалдаа хонорун чогуула ажалы-шүжүктүг иени корсу-ен, ады метр скульптура бөдөл берген.

АМУРДА-НИКОЛАЕВСК. (СЭТА-ның корр.).

РЕДАКЦИОННО-ТЕХНИЧЕСКИЙ СЛУЖБА

Кызыл-садыг агаар стапшы-зын медээли баугаар алтыра, ботун республикага бүргөн, ажалы, чамдык черлерге чаар. Барын утланышкыла-ныг хат кошкан. Барыга ра-

КИНО

«НАИЫРАЛ»: «Рам биле Шыма» (1-ги, 2-ги кезектери) 10.00, 12.45, 15.30, 18.15, 21.00 шаптарда.

«ВОСТОК»: «Ырак эжилди-рлик» 15.40. «Аас-кежикте-рлик» (1-ги, 2-ги кезектери) 17.30, 20.15 шаптарда.

«КАА-ХЕМ»: «Дөкөшпирбес кыргындар» 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шаптарда.

«ПИОНЕР»: «Кайрон четин-лер» 9.00, 10.50, «Муслим Магомаев ирлеш тур» 12.40, 14.30, 16.50, 18.50, 20.50 шаптарда.

ЧАРЛАЛ

Тываның күрүне филармониязы «Саян» ансамблине сыгытчыларын, хөмөйжилерин, каргырааччыларын конкурсуун чарлап тур.